

(مقاله پژوهشی)

واکاوی ابعاد و مؤلفه‌های قدرت نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگیعباسعلی سلمانی^۱**چکیده**

قدرت دریایی یکی از مفاهیمی است که کارکردهای خود را در صحنه‌های جنگ و صلح نشان داده است. در کشورهای استعمارگر غربی، قدرت دریایی جزو اولین بخش‌های نظامی است که شکل گرفته و بزرگ‌ترین نقش را در استعمار سایر نقاط جهان ایفا کرده است. توانائی یک ملت در بهره‌گیری از دریاها و اقیانوس‌ها به نفع خود و حفظ منافع خود در مقابل مداخله دیگران و تحت نفوذ قراردادن سایرین در زمان صلح و اعمال خواسته‌های خود در زمان جنگ را قدرت دریایی گویند. واکاوی مؤلفه‌های قدرت نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران براساس پنج بعد، نیروی انسانی، عملیاتی، موقعیت جغرافیایی، اطلاعاتی و قدرت نرم و پشتیبانی در راستای احصاء کارکرد و قابلیت آن‌ها در ایجاد بازدارندگی، مسأله‌ای است که در پژوهش کنونی مورد توجه قرار گرفته است. در این پژوهش با استفاده از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از روش‌های جمع‌آوری کتابخانه‌ای و میدانی (پرسش‌نامه بر مبنای طیف لیکرت) سعی در شناسایی، رتبه‌بندی و تبیین ابعاد و مؤلفه شده است. روایی پرسشنامه با استفاده از نظرات خبرگان و محاسبه ضریب لوشه حدود ۰/۹ محرز و سپس بین جامعه نمونه آماری متشکل از ۸۰ نفر از مدیران و فرماندهان سپاه و ارتش توزیع شد. پس از گردآوری پاسخ‌ها با استفاده از آلفای کرونباخ (۰/۹۰۳) مورد تایید قرار گرفت. و سپس با استفاده از نرم‌افزار "spss ۲۶" داده‌های حاصل براساس یافته‌ها نشان داد که عوامل مورد بررسی، در بازدارندگی نقش دارند. میزان اثر این عوامل در بازدارندگی به ترتیب: قابلیت‌های نیروی انسانی، قابلیت‌های اطلاعاتی و قدرت نرم، قابلیت‌های عملیاتی، موقعیت جغرافیایی و قابلیت‌های پشتیبانی مشخص شد. تقویت هر یک از این عوامل با توجه به تقدم اهمیت آنها در بازدارندگی باید در دستور کار جمهوری اسلامی ایران قرار گیرد.

واژگان کلیدی: قدرت، قدرت دریایی، ابعاد و مؤلفه‌های قدرت دریایی، نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران، بازدارندگی.

تاریخ دریافت مقاله: ۹۹/۰۴/۰۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۹/۰۸/۱۵

^۱ استادیار دانشگاه جامع امام حسین(ع) (dr.salmani@yahoo.com)

مقدمه

قدرت در فرهنگ روابط بین‌الملل به مفهوم نفوذ و اعمال کنترل یک ملت، بر ملت‌های دیگر است. (کاظمی، ۱۳۷۸، ۱۶۴). از منظر ملی قدرت عبارت است از «مجموعه‌ی توانایی‌ها و قابلیت‌های یک کشور برای نفوذ در رفتار سایر کشورها در جهت نیل به منافع ملی آن کشور. قابلیت‌های یک کشور به مفهوم شایستگی، سزاواری، استعداد ذاتی و توانایی‌های بالقوه و بالفعل آن برای انجام راه‌کارهای معین است» (قوام، ۱۳۷۰، ۵۸). جان.ام. کالینز استراتژیست آمریکائی، قدرت ملی را مجموعه‌ای از توانایی‌های بالقوه و بالفعل یک کشور تعریف می‌کند که از توانائی‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، تکنولوژیک و نظامی آن کشور ناشی می‌گردد (تهامی، ۱۳۸۲، ۱۰۴). از دیدگاه جامعه‌شناسان، چهار عنصر اساسی باید حاصل شود تا دولتی بوجود آید، این شرایط چهارگانه عبارتند از، «مردم، سرزمین، حکومت و حاکمیت». در تقسیم‌بندی دیگری، عوامل قدرت را سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی می‌دانند. و گروهی دیگر عوامل قدرت را به مادی و معنوی تقسیم می‌کنند (چگینی، ۱۳۸۱، ۳۸). هانس جی مورگنتا، هشت عامل را اساس تحقق قدرت ملی می‌داند: «موقعیت جغرافیائی، وجود منابع طبیعی، ظرفیت صنعتی، وضعیت آمادگی نظامی، جمعیت، خصوصیات ملی، روحیه‌ی ملی و کیفیت دیپلماسی». رودولف اشتاینمتز (Rudolph Steinmetz) هشت عامل را مطرح می‌کند: «جمعیت، وسعت سرزمین، ثروت، سیاست، وحدت ملی و همبستگی، حفظ حرمت و دوستی قدرت‌های خارجی، کیفیت اخلاقی و کیفیت فرماندهی». عزتی در کتاب ژئوپولیتیک، عوامل قدرت را همان عوامل ژئوپولیتیک دانسته و آنها را به دو بخش ثابت و متغیر تقسیم‌بندی کرده است. موقعیت جغرافیائی، فضا و تقسیمات آن، وسعت خاک، وضع توپوگرافی و شکل کشور را عوامل ثابت و جمعیت، منابع طبیعی، نهادهای سیاسی و اجتماعی را عوامل متغیر می‌نامد (عزتی، ۱۳۸۱، ۷۳).

علی‌رغم تقسیمات و دیدگاه‌های متفاوت پیرامون عوامل و ابزار قدرت، یک عامل در تمام دیدگاه‌ها مشترک است و به‌عنوان اصلی‌ترین و مبنایی‌ترین عنصر و عامل مورد بحث قرار می‌گیرد و آن عنصر راهبردی انسان و جمعیت است. برخی قدرت دریایی را دارای سه مؤلفه عمده می‌دانند، اول: ناوگان که به مجموعه یگان‌های رزمی، پشتیبانی رزمی، پروازی و عوامل پشتیبانی‌کننده و وابسته به دریا اطلاق می‌شود. دوم: موقعیت راهبردی دریایی و سوم: انگیزه که این مؤلفه شامل عوامل فرهنگی، اعتقادی، سیاسی، روانی و ... می‌باشد. براین مبناء قدرت دریایی را می‌توان چنین تعریف کرد:

انگیزه (موقعیت راهبردی × ناوگان) = قدرت دریایی

ناوگان شامل ناوگان نظامی، تجاری، صیادی و نفت‌کش و موقعیت راهبردی شامل شکل‌بندی فیزیکی، جمعیت و مؤلفه‌های آن، وضعیت سیاسی کشور، گسترش سرزمین و سواحل می‌باشد (نایینی، ۱۳۹۰، ۵۴).

ابوترابیان در پژوهشی با عنوان «قدرت دریایی» پس از ارائه مبانی قدرت، به مبانی قدرت دریایی پرداخته و در پایان، ناوگان تجاری، نفت‌کش و ناوگان نظامی و موقعیت جغرافیایی را به‌عنوان مؤلفه‌های قدرت دریایی معرفی می‌کند (ابوترابیان، ۱۳۹۰: ۲۹).

حسینی در پژوهشی با عنوان «استراتژی و قدرت دریایی» به بررسی نظریه قدرت دریایی پرداخته و از جمله نظریه ماهان را ارائه می‌کند و در پایان، ناوگان تجاری، نفت‌کش و ناوگان نظامی و موقعیت جغرافیایی معرفی نموده است (حسینی، ۱۳۹۱: ۴۸).

رستمی در پژوهشی با عنوان «نقش بنادر و جزایر در قدرت ملی» پس از ارائه مؤلفه‌های قدرت ملی به قدرت دریایی پرداخته و ناوگان تجاری، نفت‌کش و ناوگان نظامی و موقعیت جغرافیایی و جزایر و بنادر را به‌عنوان یکی از عوامل قدرت دریایی معرفی و تأثیر آن در قدرت ملی را تبیین کرده است (رستمی، ۱۳۹۰: ۳۵).

آلفرد تایر ماهان آمریکایی، بیش از هر فرد دیگری به تئوری قدرت دریایی اهمیت داده و در خط‌مشی نیروی دریایی آمریکا تغییرات مهمی ایجاد کرده و بر تفکر دریایی برخی از کشورها تأثیر نهاده است، به عقیده ماهان در دنیای جدید تجارت و بازرگانی، موقعیت دریایی مناسب، دارای مزایای اقتصادی و سیاسی زیادی است. برابر نظر ایشان اساس سیاست و تاریخ

ملتهایی را که در کنار آبهای آزاد قرار دارند در سه موضوع زیر می‌توان جستجو کرد: تولید برای مبادله، توسعه‌ی کشتیرانی به‌عنوان وسیله مبادله کالا و وجود مستعمراتی به‌عنوان وسیله مبادله که کشتیرانی را تسهیل کنند (عزتی، ۱۳۸۱، ۵۶).
براساس قدرت دریایی بریتانیا و تاریخ دریایی جهان، ماهان هفت عامل که قدرت دریایی را افزایش می‌دهد، ارائه کرده است (Dikshit, 1982: 104-105). این عوامل عبارتند از:

(۱) موقعیت جغرافیایی: یک موقعیت دریایی که دارای مرزهای خشکی با همسایگانش باشد (مانند شبه‌جزیره) چنانچه باید، نمی‌تواند اصل تمرکز را در رویارویی با دشمن احتمالی رعایت کند و همین امر در آیین نظامی آن کشور تأثیر خواهد گذاشت.
(۲) ویژگی‌های طبیعی: اگر کشوری دارای طول سواحل زیادی باشد، ولی به علت نامساعد بودن سواحل نتواند به ایجاد بنادر، لنگرگاه‌ها و تأسیسات دفاع ساحلی اقدام کند، چگونه می‌تواند دارای ارتباطات دریایی مفید باشد؟ از سوی دیگر، سواحل برای تأسیسات دفاعی مناسب است که از بریدگی‌های ساحلی قابل ملاحظه‌ای برخوردار باشد و تا مسافت زیادی به داخل خشکی کشور امتداد داشته باشد، بنادر و لنگرگاه‌های زیاد در عمق کشور، باعث قدرت دریایی و ثروت است. اگر تأسیسات بندری از قابلیت دفاعی خوبی برخوردار نباشد، آسیب‌پذیری آنها اجتناب‌ناپذیر است.

(۳) طول ساحل و وسعت قلمرو: منظور ماهان از وسعت قلمرو، طول خطوط ساحلی یک کشور و قابلیت دفاع ساحلی است و اینکه به‌منظور پدافند عامل، اقدام‌هایی انجام شده است یا خیر؟ در این میان، معابر نفوذی و تکیه‌گاه‌های آبی از مهم‌ترین عواملی هستند که باید مورد توجه قرار گیرند.

(۴) جمعیت: میزان جمعیت کشور، عامل مهم و قابل ملاحظه‌ای است؛ زیرا توانایی ایجاد نیروی دریایی قوی و تأمین افراد مورد نیاز به میزان جمعیت کشور بستگی دارد. تنها برخی از کشورها قادرند پایگاه‌های ماوراء بحار را که نیرویی به نسبت بزرگ از نظامیان و مدیران را می‌طلبد، نگهداری و حمایت کنند و به‌عنوان قدرت دریایی مطرح باشند.

(۵) خصوصیات ملی: اگر مردم کشوری باوجود داشتن موقعیت دریایی، علاقمند به دریانوردی و بازرگانی با ملتهای دیگر نباشند، قدرت بزرگ دریایی ایجاد نمی‌شود. به نظر ماهان، تجارت امن، گسترده و مسالمت‌آمیز، اولین ضرورت برای گسترش قدرت دریایی است.

(۶) خط‌مشی حکومت و رهبران سیاسی: خط‌مشی سیاسی دولت در بهره‌برداری از منابع انسانی و طبیعی، تنها توسط حکومت آینده‌نگر و دارای خط‌مشی اجرایی متعهدانه می‌تواند از قوه به فعل درآید.

(۷) موقعیت دریایی: از روزگاران گذشته تا به امروز، دسترسی به دریا از عوامل مهم برای توسعه‌طلبی کشورها بوده است و شرط رسیدن به قدرت جهانی، برخورداری از موقعیت مناسب دریایی مطرح می‌شده است. کشورهایی که دارای موقعیت دریایی هستند، قادرند بدون هماهنگی با سایر کشورها از طریق آب‌های آزاد با ملتهای مختلف جهان ارتباط برقرار کنند و از طرفی کالاهای خود را با ارزان‌ترین شکل ممکن با حجم بسیار زیاد صادر و کالای موردنیاز خود را وارد کنند.

موقعیت دریایی به دو شکل «ساحلی» و «جزیره‌ای» نمود دارد که کامل‌ترین شکل آن، جزیره‌ای می‌باشد، البته ممکن است شکل سومی هم مطرح باشد و آن ترکیبی از ساحلی و جزیره‌ای باشد. اگر کشوری دارای موقعیت جزیره‌ای و ترکیبی، از تراکم جمعیت مناسب برخوردار باشد و تنوع احتمالی انسانی باعث تضاد فرهنگ و ... نشود، سد دفاعی محکمی در برابر دشمنان خواهد بود و آنچه که مسلم و قطعی است، این است که بیشتر جزایر دنیا از موقعیت ممتاز نظامی-دفاعی برخوردار هستند (عزتی، ۱۳۸۲، ۷۸).

(۸) موقعیت راهبردی: برای اجرای هر راهبرد، نقاط یا مناطق خاصی مورد نیاز است که از موقعیت راهبردی برخوردار باشند. آنچه مسلم است، نقاط راهبردی، نقش ارتباطی منحصر به فردی دارند که تابع راهبرد و فناوری هستند و به همین دلیل ثابت نیستند و عوامل خاصی که جنبه کمی و یا کیفی دارند، بر روی آنها تأثیر می‌گذارند، از سوی دیگر، ارزش نقاط راهبردی یکسان نیست؛ زیرا برخی دارای ارزش نظامی، برخی اقتصادی و پاره‌ای شامل هر دو می‌شوند.

(۹) سیادت دریایی: سیادت و یا حاکمیت بر دریا به‌معنی «تسلط کامل بر آب‌های موردنظر و اعمال خواسته‌های خود در محدوده‌ای معین» است (دافوس سپاه، ۱۳۹۲، ۱۴). محدوده‌ی معین و آب‌های موردنظر توسط راهبرد دریایی کشور مشخص می‌شود و می‌توان گفت که راهبرد دریایی، خط‌مشی تسلط بر دریا را مشخص می‌نماید که شامل محدوده، آب‌ها، بنادر و ...

می‌شود و این محدوده و چگونگی تسلط، ممکن است در مقاطع مختلف زمانی متغیر باشد و بنابر شرایط زمانی از نظر ملی، بین‌المللی، شرایط جنگی و ... مشخص شود. کسب سیادت دریایی در هر دو مقطع جنگ و صلح، کاربرد دارد. سیادت دریایی در زمان صلح در جهت تقویت سیاست خارجی کشور و به‌منظور بازدارندگی در مقابل رقیب اعمال می‌شود (ابوترابیان، ۱۳۹۰، ۶۸).

بازدارندگی

بازدارندگی یعنی کوشش یکی، برای اعمال نفوذ در دیگری، تا او را از اقدام به عملی که متضمن خسارت یا هزینه‌ای برای اولی است، باز دارد (رحیمی‌روشن، ۱۳۹۶، ۸۲) بازدارندگی توسط کشوری که دارای شاخصه‌های کلی قدرت باشد، صورت می‌گیرد، شاخصه‌هایی مانند محیط سیاسی در داخل و خارج، ماهیت اهداف سیاسی، رابطه‌ی بین دولت و نخبگان و مردم، ماهیت راهبرد نظامی را شکل می‌دهد. (همان: ۸۳)

بر اساس دیدگاهی دیگر، بازدارندگی، مفهومی است که در برآیند "تهدیدات" و "توان ملی"، به "امنیت ملی بدون جنگ" منجر می‌شود. سطوح بازدارندگی عبارت است از: کاهش تهدید؛ منع تهدید و رفع تهدید (نوروزشاد، ۱۳۹۶، ۱۱).

بر اساس نظرات «گرگوری اف. ترورتون» و «ست جی. جونز»^۱ (۲۰۰۶) نقطه‌ی تمرکز بازدارندگی در حوزه‌ی قدرت نظامی است که حاصل منابع راهبردی قابل دسترس، برای یک سازمان نظامی و توانایی آن سازمان در تبدیل منابع به قدرت قهری است. به نحوی که این قدرت قهری قبل از آن که به کار گرفته شود، اثر گذار باشد. پیروزی این سیاست به آگاهی کامل از محاسبات طرف مخالف، نسبت به حيله‌ای که جدی گرفته شود، بستگی دارد. نکته‌ی اساسی در بازدارندگی این است که اگر کشوری بتواند حریف را متقاعد کند که هزینه‌ها و خطرات خط‌مشی احتمالی او در دست زدن به حمله، بیشتر از منافع او است، خواهد توانست امنیت خود را در مقابل آن کشور تأمین کند. (همان، ۸۳)

سیاست بازدارندگی (ارباب و تهدید) به عنوان یکی از پایه‌های قدرت نظامی، طیف کاملی از توان هسته‌ای و نظامی کشورها را در بر می‌گیرد. این سیاست (یا راهبرد) با مجموعه‌ای از چالش‌های جدید مواجه است. در واقع، چشم‌انداز امنیتی بی‌ثبات و پیچیده‌تر در محدوده‌ی جغرافیایی کشورها، نگرانی‌ها درباره‌ی مسائل امنیتی منطقه را افزایش داده است. در نتیجه، سیاست بازدارندگی و ثبات راهبردی حداقل تا آینده‌ای قابل توجه، دارای اعتبار و اهمیت است. (سازمان اط. سپاه، ۱۳۹۶، ۹).

اعتبار بازدارندگی در عرصه‌ی دریاها، وابستگی تنگاتنگی با قدرت دریایی و کمیت و کیفیت مؤلفه‌های اصلی آن دارد که یک کشور را به عنوان یک قدرت دریایی در آب‌های آزاد و در کل جهان مطرح می‌کند.

قدرت دریایی، به علت دارا بودن شرایط راهبردی، عملیاتی و تاکتیکی، می‌تواند ضمن تولید قدرت، باعث افزایش توان بازدارندگی راهبردی و گسترش فرصت‌های کشور در زمان صلح و ایجاد برتری‌های نظامی در صحنه‌ی درگیری در جنگ‌های احتمالی آینده شده و همچنین باعث پیروزی شود. (رستمی، ۱۳۹۲، ۱۲).

در واقع در دکترین دفاعی ایران، ضمن توجه به سایر حوزه‌های دفاعی (زمینی، هوایی، دفاع الکترونیک و...)، اقتدار دریایی را با توجه به مرزهای حساس و طولانی ایران در دریای عمان، خلیج فارس، دریای خزر، شمال اقیانوس هند و... در دستور کار قرار داده است و متأثر از این نیاز، هم‌زمان با جذب و آموزش نیروی انسانی آموزش دیده و باتجربه، تجهیزات دفاع دریایی کشور نیز به استانداردهای جهانی نزدیک شده و بازدارندگی کاملی را در مرزهای آبی کشور برای ایران اسلامی به ارمغان آورده و در پی تحکیم، توسعه و اعتباربخشی این بازدارندگی است. (همان، ۱۳).

دغدغه‌ای که وجود دارد، این است که آیا مؤلفه‌های قدرت دریایی جمهوری اسلامی ایران از نظر کمی و کیفی از کفایت و کارایی لازم برخوردار هستند یا نه. آن‌چه که قابلیت تأمین امنیت و حاکمیت دریایی یک کشور را در آب‌های ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی تضمین می‌کند، مؤلفه‌های قدرت دریایی است. بررسی این مؤلفه‌ها و وضعیت موجود آن‌ها، نشانگر نقش و کارکرد آن‌ها در بازدارندگی است. نکته‌ی مهم در بازدارندگی در حوزه‌ی راهبرد دریایی، قابلیت‌ها و توانمندی‌های مؤلفه‌های قدرت دریایی در زمان صلح و جنگ است. واکاوی مؤلفه‌های قدرت دریایی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در راستای احصاء

¹ - Gregory F. Tereverton, Seth G. Jones

کارکرد و قابلیت آن‌ها در ایجاد بازدارندگی، مسأله‌ای است که در این تحقیق مورد توجه قرار گرفته است.

پرسش‌های تحقیق

پرسش اصلی: ابعاد و مولفه‌های قدرت نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی کدامند؟
پرسش‌های فرعی:

- الف - ابعاد قدرت نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی کدامند؟
- ب - مولفه‌های بعد نیروی انسانی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی کدامند؟
- پ - مولفه‌های بعد عملیاتی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی کدامند؟
- ت - مولفه‌های بعد موقعیت جغرافیایی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی کدامند؟
- ث - مولفه‌های بعد اطلاعاتی و قدرت نرم نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی کدامند؟
- ج - مولفه‌های بعد پشتیبانی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی کدامند؟

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش، توصیفی تحلیلی و از نوع پیمایشی (زمینه‌ای) می‌باشد. جامعه نمونه مورد بررسی شامل گروهی از فرماندهان و مدیران سپاه و ارتش با ویژگی‌های زیر می‌باشد:

- (۱) حداقل تحصیلات کارشناس ارشد،
- (۲) حداقل آشنایی با موضوع، ۱۰ سال و یا دارای تحقیق‌هایی در این زمینه
- (۳) آشنایی و تسلط بر ابعاد موضوع
- (۴) در دسترس بودن.

برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق از روش کتابخانه‌ای و پرسش‌نامه محقق ساخته شامل ۶۴ پرسش که در قالب ۱۸ مولفه و پنج بعد طراحی شده و پس از سنجش روایی صوری به شرح زیر توزیع شد. حجم جامعه آماری تحقیق ۱۰۰ بوده که با استفاده از جدول مورگان، حجم نمونه آماری ۸۰ نفر تعیین و پرسشنامه بین آنها توزیع شد، در نهایت، ۶۴ پاسخ دریافت شد. ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول (۱) ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان

متغیرهای توصیفی	تعداد	درصد	زمینه‌های توصیفی
تا ۴۰ سال	۲۳	۳۵,۹	سن
۴۰ سال و به بالا	۴۱	۶۴,۱	
تا ۲۰ سال	۱۹	۲۹,۷	سابقه خدمت
۲۰ سال و بالاتر	۴۵	۷۰,۳	
افسر ارشد	۴۱	۶۴,۱	درجه
امیر و سردار	۲۳	۳۵,۹	
ارشد	۲۳	۳۵,۹۳	تحصیلات
دکتر	۴۱	۶۴	
تا ۲۰ سال	۲۰	۳۱,۲	سابقه آشنایی
۲۰ تا ۳۰ سال	۳۴	۵۳,۱	
۳۰ سال به بالا	۱۰	۱۵,۶	
۱۷ و ۱۸	۵۱	۷۹,۶	جایگاه خدمتی
۱۹	۱۳	۲۰,۳۱	
آجا	۳۰	۴۶,۹	سازمان
سپاه	۳۴	۵۳,۱	

روایی^۱ و پایایی^۲

روایی از طریق ارائه پرسشنامه به خبرگان، اخذ گردید و برای پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ، محاسبه شد که میزان ۰.۹۰۳ است که نشان از پایایی بسیار بالای پرسشنامه دارد.

جدول (۲) نتایج پایایی پرسش نامه‌ها

ردیف	بعد	تعداد شاخص	ضریب آلفای
۱	شاخص‌های مولفه‌های بعد نیروی انسانی (سؤال فرعی دوم)	۱۳	۰/۹۲
۲	شاخص‌های مولفه‌های بعد عملیاتی (سؤال فرعی سوم)	۱۶	۰/۷۰۷
۳	شاخص‌های مولفه‌های بعد موقعیت جغرافیایی (سؤال فرعی چهارم)	۱۱	۰/۸۴۱
۴	شاخص‌های مولفه‌های بعد اطلاعاتی و قدرت نرم (سؤال فرعی پنجم)	۸	۰/۷۲۳
۵	شاخص‌های مولفه‌های بعد پشتیبانی (سؤال فرعی ششم)	۱۶	۰/۸۷۷
جمع	پایایی کل شاخص‌ها با همدیگر (پنج بعد) (سؤال فرعی اول)	۶۴	۰/۹۰۳

یافته‌های تحقیق

بررسی تطابق توزیع داده‌ها

جدول (۳) نتایج حاصل از آزمون کالموگروف اسمیرنوف جهت بررسی تطابق توزیع داده‌ها

ردیف	بعد	میانگین	انحراف معیار	مقدار Z	سطح معناداری
۱	مولفه‌های بعد نیروی انسانی (سؤال فرعی دوم)	۴/۵۳	۰/۵۱۳	۱/۵۲۲	۰/۰۱۹
۲	مولفه‌های بعد عملیاتی (سؤال فرعی سوم)	۴/۵۸	۰/۵۳۹	۱/۷۰۹	۰/۰۰۶
۳	مولفه‌های بعد موقعیت جغرافیایی (سؤال فرعی چهارم)	۴/۴۵	۰/۴۴۷	۱/۱۷۳	۰/۱۲۸
۴	مولفه‌های بعد اطلاعاتی و قدرت نرم (سؤال فرعی پنجم)	۴/۶۵	۰/۴۱۸	۱/۹۹۸	۰/۰۰۱
۵	مولفه‌های بعد پشتیبانی (سؤال فرعی ششم)	۴/۳۸	۰/۴۵۰	۱/۰۳۵	۰/۲۳۴
۶	جمع پنج بعد (سؤال فرعی اول)	۴/۵۱۸	۰/۴۷۳	۱/۴۸۷	۰/۰۷۷

جدول ۳، حاکی از این است که با توجه به سطوح معناداری، تنها دو بعد، قابلیت‌های موقعیت جغرافیایی خلیج فارس (سطح معناداری ۰/۱۲۸) و قابلیت‌های پشتیبانی نیروی دریایی (سطح معناداری ۰/۲۳۴) از توزیع نرمال پیروی کرده و بقیه مؤلفه‌ها دارای توزیع نرمال نیستند؛ لذا توزیع‌های نمونه مورد بررسی نرمال نبوده و در موارد مقتضی بایستی از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده نمود.

در خصوص دو بعد مورد نظر که از توزیع نرمال پیروی می‌کنند، پس از آن که مؤلفه‌های آن‌ها تبدیل به مقوله‌های کیفی شده و در چارچوب مقیاس رتبه‌ای قرار گرفته‌اند، همراه با دیگر مؤلفه‌ها قابل تحلیل می‌باشند. اکنون می‌توان از روش فریدمن برای رتبه‌بندی استفاده نمود. نتایج حاصل از آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی گویه (سنجه)‌های پژوهش در جدول شماره ۴ ارائه شده است.

¹. Validity

². Reliability

جدول (۴) نتایج آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی ابعاد قدرت نیروی دریایی (فرعی اول پنج بعد)

ردیف	بعد	میانگین رتبه
۱	بعد نیروی انسانی نیروی دریایی (سؤال فرعی دوم)	۳/۵۳
۲	بعد اطلاعاتی و قدرت نرم نیروی دریایی (سؤال فرعی سوم)	۳/۴۱
۳	بعد عملیاتی نیروی دریایی (سؤال فرعی چهارم)	۳/۰۷
۴	بعد موقعیت جغرافیایی نیروی دریایی (سؤال فرعی پنجم)	۲/۷۰
۵	بعد پشتیبانی نیروی دریایی (سؤال فرعی ششم)	۲/۲۹
مقدار آزمون مربع کای = ۴۰/۱۸۶ درجه آزادی = ۴ سطح معناداری = ۰/۰۰۰		

جدول ۴، نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آزمون مربع کای (۴۰/۱۸۶) و همچنین سطح معناداری (۰/۰۰۰) تفاوت بین رتبه‌های شاخص‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان رتبه‌بندی بین ابعاد را انجام داد. بنابراین مؤلفه‌های نیروی انسانی نیروی دریایی (با میانگین رتبه ۳/۵۳) در رتبه اول و مؤلفه‌های پشتیبانی نیروی دریایی (با میانگین رتبه ۲/۲۹) در رتبه آخر قرار دارد.

جدول (۵) نتایج آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی مؤلفه‌های بعد نیروی انسانی نیروی دریایی (سؤال فرعی دوم)

ردیف	مؤلفه	میانگین رتبه
۱	ارزشی و اعتقادی	۳/۷۳
۲	حرفه‌گرایی	۳/۱۵
۳	جهادی	۲/۹۱
۴	نوآور و مبتکر	۲/۷۸
۵	نظامی‌گری	۲/۴۲
مقدار آزمون مربع کای = ۳۲/۳۶۶ درجه آزادی = ۴ سطح معناداری = ۰/۰۰۰		

جدول ۵، نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آزمون مربع کای (۳۲/۳۶۶) و همچنین سطح معناداری (۰/۰۰۰) تفاوت بین رتبه‌های مؤلفه‌های بعد نیروی انسانی معنادار می‌باشد. لذا می‌توان رتبه‌بندی بین مؤلفه‌ها را انجام داد. بنابراین مؤلفه ارزشی و اعتقادی (با میانگین رتبه ۳/۷۳) در رتبه اول و مؤلفه نظامی‌گری (با میانگین رتبه ۲/۴۲) در رتبه آخر قرار دارد.

جدول (۶) نتایج آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی مؤلفه‌های بعد اطلاعاتی و قدرت نرم نیروی دریایی (سؤال فرعی سوم)

ردیف	مؤلفه	میانگین رتبه
۱	حفاظت اطلاعات	۲/۱۹
۲	قدرت نرم	۱/۹۷
۳	اشراف اطلاعاتی	۱/۸۴
مقدار آزمون مربع کای = ۶/۶۵۸ درجه آزادی = ۲ سطح معناداری = ۰/۰۳۶		

جدول ۶، نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آزمون مربع کای (۶/۶۵۸) و همچنین سطح معناداری (۰/۰۳۶) تفاوت بین رتبه‌های مؤلفه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان رتبه‌بندی بین مؤلفه‌ها را انجام داد. بنابراین مؤلفه حفاظت اطلاعات (با میانگین رتبه ۲/۱۹) در رتبه اول و مؤلفه اشراف اطلاعاتی (با میانگین رتبه ۱/۸۴) در رتبه آخر قرار دارد.

جدول (۷) نتایج آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی مؤلفه‌های بعد عملیاتی نیروی دریایی (سؤال فرعی چهارم)

ردیف	مؤلفه	میانگین رتبه
۱	فرماندهی و کنترل	۲/۲۵
۲	آمادگی و توان رزم	۱/۸۸
۳	پدافند غیرعامل	۱/۸۷
مقدار آزمون مربع کای = ۷/۸۰۷		درجه آزادی = ۲
سطح معناداری = ۰/۰۲۰		

جدول ۷، نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آزمون مربع کای (۷/۸۰۷) و هم‌چنین سطح معناداری (۰/۰۲۰) تفاوت بین رتبه مؤلفه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان رتبه‌بندی بین مؤلفه‌ها را انجام داد. بنابراین مؤلفه فرماندهی و کنترل (با میانگین رتبه ۲/۲۵) در رتبه اول و مؤلفه پدافند غیرعامل (با میانگین رتبه ۱/۸۷) در رتبه آخر قرار دارد.

جدول (۸) نتایج آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی مؤلفه‌های بعد موقعیت جغرافیایی (سؤال فرعی پنجم)

ردیف	مؤلفه	میانگین رتبه
۱	موقعیت عملیاتی	۱/۵۴
۲	موقعیت راهبردی	۱/۴۶
مقدار آزمون مربع کای = ۰/۴۳۹		درجه آزادی = ۱
سطح معناداری = ۰/۵۰۸		

جدول ۸، نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آزمون مربع کای (۰/۴۳۹) و هم‌چنین سطح معناداری (۰/۵۰۸) تفاوت بین رتبه مؤلفه‌ها معنادار نمی‌باشد. لذا نمی‌توان رتبه‌بندی بین مؤلفه‌ها را انجام داد.

جدول (۹) نتایج آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی مؤلفه‌های بعد پشتیبانی نیروی دریایی (سؤال فرعی ششم)

ردیف	مؤلفه	میانگین رتبه
۱	ظرفیت صنایع داخلی	۳/۶۳
۲	دیپلماسی و حمایت دولت	۳/۱۴
۳	جمعیت	۲/۸۳
۴	ناوگان و تأسیسات غیرنظامی	۲/۷۳
۵	بسیج مردمی	۲/۶۸
مقدار آزمون مربع کای = ۱۸/۵۳۴		درجه آزادی = ۴
سطح معناداری = ۰/۰۰۱		

جدول ۹، نشان می‌دهد که با توجه به مقدار آزمون مربع کای (۱۸/۵۳۴) و هم‌چنین سطح معناداری (۰/۰۰۱) تفاوت بین رتبه مؤلفه‌ها معنادار می‌باشد. لذا می‌توان رتبه‌بندی بین مؤلفه‌ها را انجام داد. بنابراین مؤلفه ظرفیت صنایع داخلی (با میانگین رتبه ۳/۶۳) در رتبه اول و مؤلفه بسیج مردمی (با میانگین رتبه ۲/۶۸) در رتبه آخر قرار دارد.

نتیجه‌گیری

براساس یافته‌های تحقیق و تحلیل توصیفی و استنباطی صورت گرفته توسط محقق نتایج زیر به دست می‌آید:

- (۱) ابعاد قدرت نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران به ترتیب اولویت: قابلیت‌های نیروی انسانی، قابلیت‌های اطلاعاتی و قدرت نرم، قابلیت‌های عملیاتی، قابلیت‌های موقعیت جغرافیایی و قابلیت‌های پشتیبانی در بازدارندگی موثر هستند.

- (۲) مؤلفه‌های بعد نیروی انسانی به ترتیب: ارزشی و اعتقادی، حرفه‌گرایی، جهادی، نوآور و مبتکر و نظامی‌گری به عنوان مؤلفه‌های قدرت بعد نیروی انسانی دریایی در بازدارندگی مورد تایید قرار گرفت.
- (۳) مؤلفه‌های بعد اطلاعاتی و قدرت نرم به ترتیب: حفاظت اطلاعات، قدرت نرم و اشراف اطلاعاتی به عنوان مؤلفه‌های قدرت بعد اطلاعات و قدرت نرم نیروی دریایی در بازدارندگی مورد تایید قرار گرفت.
- (۴) مؤلفه‌های بعد عملیاتی به ترتیب: فرماندهی و کنترل، آمادگی و توان رزم و پدافند غیرعامل به عنوان مؤلفه‌های قدرت بعد عملیاتی نیروی دریایی در بازدارندگی مورد تایید قرار گرفت.
- (۵) مؤلفه‌های بعد موقعیت جغرافیایی به ترتیب: موقعیت عملیاتی و موقعیت راهبردی به عنوان مؤلفه‌های قدرت بعد موقعیت جغرافیایی نیروی دریایی در بازدارندگی مورد تایید قرار گرفت.
- (۶) مؤلفه‌های بعد پشتیبانی به ترتیب: ظرفیت صنایع داخلی، دیپلماسی و حمایت دولت، جمعیت، ناوگان و تأسیسات غیرنظامی و بسیج مردمی به عنوان مؤلفه‌های قدرت بعد پشتیبانی نیروی دریایی در بازدارندگی مورد تایید قرار گرفت.
- (۷) بعد نیروی انسانی دریایی در بین ابعاد پنج گانه قدرت نیروی دریایی جمهوری اسلامی بیشترین و بعد پشتیبانی نیروی دریایی کمترین تأثیر را در بازدارندگی دارد.
- (۸) به نظر می‌رسد که در بعد نیروی انسانی دریایی، مؤلفه ارزشی و اعتقادی در بین مؤلفه‌های دیگر بیشترین و مؤلفه نظامی‌گری کمترین تأثیر را در بازدارندگی دارد.
- (۹) در بعد اطلاعاتی و قدرت نرم نیروی دریایی، به نظر می‌رسد که مؤلفه حفاظت اطلاعات در بین مؤلفه‌های دیگر بیشترین و مؤلفه اشراف اطلاعاتی کمترین تأثیر را در بازدارندگی دارد.
- (۱۰) در بعد عملیاتی نیروی دریایی، به نظر می‌رسد که مؤلفه فرماندهی و کنترل در بین مؤلفه‌های دیگر بیشترین و مؤلفه پدافند غیرعامل کمترین تأثیر را در بازدارندگی دارد.
- (۱۱) در بعد موقعیت جغرافیایی، به نظر می‌رسد که مؤلفه‌های موقعیت عملیاتی و موقعیت راهبردی تقریباً به یک اندازه در بازدارندگی تأثیر دارند.
- (۱۲) در بعد پشتیبانی نیروی دریایی، به نظر می‌رسد که مؤلفه ظرفیت صنایع داخلی در بین مؤلفه‌های دیگر بیشترین و مؤلفه بسیج مردمی کمترین تأثیر را در بازدارندگی دارد.

جمع‌بندی نهایی

مدل نهایی ابعاد، مؤلفه‌ها و سنجه‌های قدرت نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در بازدارندگی بر اساس اولویت به شرح زیر می‌باشد:

جدول (۱۰) مدل نهایی رتبه ابعاد و مؤلفه‌های قدرت نیروی دریایی (پاسخ سئوال اصلی، هر شش سئوال فرعی)

سنجه و رتبه		مؤلفه و رتبه			بعد و رتبه	
رتبه در کل	رتبه در بعد	سنجه	رتبه در کل	رتبه در بعد	مؤلفه	رتبه بعد
۹	۱	خدامحوری، تکلیف‌گرایی، فرهنگ علوی، اعتقاد به نصرت الهی و شهادت طلبی	۱	۱	ارزشی و اعتقادی	۱ قابلیت‌های نیروی انسانی نیروی دریایی (سئوال فرعی دوم)
۱۲	۲	انقلابی، بصیر و ولایی				
۸	۱	آموزش و مهارت محوری				
۶	۲	اعتماد به نفس و کارآمدی	۵	۲	حرفه‌گرایی	
۵۲	۳	چالاکي				
۱۰	۱	شجاعت و روحیه دشمن ستیزی	۹	۳	جهادی	

سنجه و رتبه			مؤلفه و رتبه			بعد و رتبه	
رتبه در کل	رتبه در بعد	سنجه	رتبه در کل	رتبه در بعد	مؤلفه	رتبه	بعد
۲۹	۲	خستگی ناپذیری و اعتقاد به بسته نبودن راه					
۶۰	۳	قانع نبودن به وضع موجود					
۳۹	۱	متفکر، خلاق و نوآور	۷	۴	نوآور و مبتکر		
۲۶	۲	خوداتکا، و با ابتکار عمل					
۳۱	۱	علاقه به نیروی دریایی و دفاع از کشور (انگیزه)	۱۴	۵	نظامی‌گری		
۳۶	۲	انضباط محوری					
۴۴	۳	آمادگی جسمانی					
۷		قابلیت محروم سازی دشمن از دسترسی به اطلاعات خودی	۲	۱	حفاظت اطلاعات		
۲۴		قابلیت ایجاد رعب و وحشت در دشمن					
۳۲		قابلیت بر هم زدن تعادل روانی دشمن					
۱۱		قابلیت ایمن سازی روحیه نیروهای خودی در مقابل جنگ روانی دشمن	۴	۲	قدرت نرم	۲	قابلیت‌های اطلاعاتی و قدرت نرم نیروی دریایی (سئوال فرعی سوم)
۱۵		قابلیت ایجاد روحیه اعتقادی در مردم نسبت به توانمندی خودی در مقابل دشمن					
۱۶		قابلیت به دست آوردن اطلاعات دشمن با انواع عوامل، منابع و تجهیزات					
۲۱		تسلط اطلاعاتی بر آبراه‌ها، تنگه هرمز، خطوط مواصلاتی خودی و دشمن در خلیج فارس و دریای عمان	۸	۳	اشراف اطلاعاتی		
۴۳		قابلیت کنترل زیرسطح					
۱	۱	قابلیت فرماندهی و رهبری	۳	۱	فرماندهی و کنترل		
۵	۲	قابلیت ارتباطات امن و پایدار					
۱۳	۳	قابلیت مدیریت بحران					
۲	۱	قابلیت رزم شناوری و موشکی در مناطق فراساحل					
۱۸	۲	قابلیت واکنش سریع، قاطع و به موقع					
۲۰	۳	قابلیت هدف قرار دادن دشمن از دور					
۲۲	۴	قابلیت قطع خطوط مواصلاتی دشمن					
۱۴	۵	قابلیت حفظ توان و تداوم عملیاتی	۱۱	۲	آمادگی و توان رزم	۳	قابلیت‌های عملیاتی نیروی دریایی (سئوال فرعی چهارم)
۱۹	۶	قابلیت تامین خطوط مواصلاتی خودی					
۴۰	۷	قابلیت عملیات ابتکاری و خوداتکایی					
۱۷	۸	قابلیت توسعه افقی (گسترش بحران از کانون به اطراف)					
۳۸	۹	قابلیت سازماندهی منعطف و پویا					
۵۶	۱۰	قابلیت رزم نزدیک					

سنجه و رتبه			مؤلفه و رتبه			بعد و رتبه	
رتبه در کل	رتبه در بعد	سنجه	رتبه در کل	رتبه در بعد	مؤلفه	رتبه	بعد
۲۷	۱	پراکندگی، تحرک و چالاکي	۱۰	۳	پدافند غیرعامل		
۴۱	۲	استتار، اختفاء و نامرئی سازی					
۴۶	۳	ایمن سازی و اقدامات تامینی					
۴	۱	قابلیت تسلط بر آبراه‌ها، خورها، خلیج‌ها و تنگه هرمز	۱۳	۱	ایجاد موقعیت عملیاتی	۴	قابلیت‌های موقعیت جغرافیایی خلیج فارس (سؤال فرعی پنجم)
۳۴	۲	قابلیت عملیات مین‌ریزی آفندی و پدافندی					
۵۷	۳	قابلیت عملیات تهاجمی از اکثر جزایر و سواحل					
۴۹	۴	قابلیت ایجاد لایه‌های دفاعی و گسترش رزمندگان در جزایر و سواحل					
۶۳	۵	طول، شکل، جنس و عمق آب سواحل					
۳۰	۱	موقعیت ژئوپلیتیکی	۱۶	۲	ایجاد موقعیت راهبردی		
۲۸	۲	قابلیت تحمل اراده بر دشمن					
۲۵	۳	موقعیت ژئواستراتژیکی					
۴۵	۴	موقعیت ژئواکونومیکی					
۵۰	۵	دسترسی به آب‌های آزاد					
۶۴	۶	قابلیت ژئو کالچری					
۳	۱	فناوری بومی و قابلیت تولید انبوه شناور و موشک و..	۶	۱	ظرفیت صنایع داخلی		قابلیت‌های پشتیبانی نیروی دریایی (سؤال فرعی ششم)
۳۵	۲	طراحی تجهیزات کوچک با قدرت مانور بالا و رادار گریزی					
۳۳	۳	طراحی تجهیزات با پایداری و قدرت آتش بالا					
۴۲	۴	استعداد علمی، اختراعات و ابتکارات					
۴۷	۵	مقرون به صرفه و ارزان بودن					
۲۳	۱	حمایت دولت و پارلمان	۱۲	۲	دیپلماسی و حمایت دولت	۵	
۴۸	۲	دیپلماسی دفاعی					
۶۱	۳	استفاده از قوانین بین المللی					
۵۸	۱	جمعیت کشور و سواحل	۱۵	۳	جمعیت		
۳۷	۱	وجود بنادر و زیرساخت‌های غیر نظامی	۱۸	۴	ناوگان و تأسیسات غیرنظامی		
۵۳	۲	تعداد و ظرفیت ناوگان تجاری و صیادی					
۶۲	۳	تعداد و ظرفیت ناوگان نفت کش					
۵۱	۱	قابلیت عملیات رزمی	۱۷	۵	بسج مردمی		
۵۵	۲	قابلیت عملیات اطلاعاتی					
۵۴	۳	قابلیت عملیات آمادی					
۵۹	۴	قابلیت عملیات امدادی					

جدول (۱۱) مقایسه نتایج تحقیق‌های قبل با این تحقیق

مقایسه با برخی از محققین که قبلا نظر داده‌اند.							مؤلفه و رتبه	
محقق	امیر نایینی	ناخدا ابوترابی	ناخدا حسینی	دکتر رستمی	دکتر عزتی	ماهان	مؤلفه	رتبه
*	*		*	*			ارزشی و اعتقادی	قابلیت‌های نیروی انسانی نیروی دریایی
*	*	*	*	*			حرفه‌گرایی	
*				*			جهادی	
*	*	*	*	*	*	*	نوآور و مبتکر	
*	*	*	*	*	*	*	نظامی‌گری	
*				*			حفاظت اطلاعات	قابلیت‌های اطلاعاتی و قدرت نرم نیروی دریایی
*				*			قدرت نرم	
*	*		*	*			اشراف اطلاعاتی	
*	*	*	*	*			فرماندهی و کنترل	قابلیت‌های عملیاتی نیروی دریایی
*	*	*	*	*	*	*	آمادگی و توان رزم	
*	*			*	*		پدافند غیرعامل	
*	*	*	*	*	*	*	موقعیت عملیاتی	قابلیت‌های موقعیت جغرافیایی خلیج فارس
*	*	*	*	*	*	*	موقعیت راهبردی	
*	*	*	*	*	*	*	ظرفیت صنایع داخلی	قابلیت‌های پشتیبانی نیروی دریایی
*	*	*	*	*	*	*	دیپلماسی و حمایت دولت	
*	*	*	*	*	*	*	جمعیت	
*	*	*	*	*	*	*	ناوگان و تأسیسات غیرنظامی	
*	*	*	*	*	*	*	بسیج مردمی	

پیشنهادها:

- ۱- اهتمام به جذب، تربیت و شایسته‌گماری نیروی انسانی مومن، انقلابی، جهادی، تکلیف‌گرا، حرفه‌ای تخصصی با روحیه نظامی و دشمن ستیزی، نوآور و مبتکر و با فرهنگ دریایی در راستای ایجاد بازدارندگی.
- ۲- تدوین نظام جامع فرماندهی نیروی دریایی و تربیت فرماندهانی مومن، انقلابی، جهادی، تکلیف‌گرا و اصلاح دوره‌های طولی و پیش‌بینی دوره‌های توانمندساز کیفی با رویکرد فرماندهی عمومی و تخصصی و ارتقاء منطقی و سلسله مراتبی پایوران شایسته تا رسیدن به قابلیت‌های مورد نظر فرماندهی و رهبری
- ۲- توسعه و تجهیز مراکز فرماندهی و کنترل به تجهیزات تخصصی تولید داخلی با استفاده از ظرفیت‌های دانشی نیروهای مسلح و کشوری
- ۳- اهتمام به تولید دانش و فناوری تخصصی بومی با به کارگیری پایوران متخصص و با استفاده از ظرفیت‌های نیروهای مسلح و کشوری به منظور افزایش کمی و کیفی تولید تجهیزات مورد نیاز نیروی دریایی
- ۴- تدوین نظام جامع تمرین‌ها و رزمایش‌های دریایی و اجرای موثر، مستمر، قریب به واقعیت، سنگین، در شرایط آب و هوای نامناسب و به کارگیری تمام رسته‌ها در تمرین‌ها به منظور افزایش قابلیت عملیاتی نیروی دریایی و ایجاد بازدارندگی

۵ - با استفاده از تجارب هشت سال دفاع مقدس و چهل سال انقلاب، تدوین نظام جامع بسیج مردمی دریایی در استان‌های ساحلی و به کارگیری قابلیت‌های مردمی و ظرفیت صنایع داخلی، ناوگان‌ها و تاسیسات غیر نظامی، در ابعاد مختلف مورد نیاز نیروی دریایی و همچنین اقدامات پشتیبانی، سازندگی، سکونت‌گزینی، حکمرانی و ایجاد هم‌گرایی در جهت بازدارندگی در مقابل دشمن

۶ - توسعه قابلیت‌های اطلاعاتی و حفاظتی اعم از نیروی انسانی و سامانه‌ها به منظور اشراف اطلاعاتی، حفاظت اطلاعات و بهره‌برداری از قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران علیه دشمنان در ایجاد بازدارندگی

۷ - تدوین نظام جامع بهره‌برداری دفاعی، سازندگی، امنیتی، همگرایی، حکمرانی، صادرات و واردات از قابلیت‌های ژئوپلیتیکی، ژئواستراتژیکی و جغرافیایی دریا و سواحل به منظور ایجاد بازدارندگی

۸ - لحاظ نمودن الگوی جدید قدرت نیروی دریایی در کتب درسی، مطالعاتی و در سیر اقدامات و توسعه نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران

منابع

- ابوترابیان، عباس (۱۳۹۰)، قدرت دریایی، دانشگاه علوم دریایی امام خمینه‌ای ندسا، زیباکنار تهمانی، مجتبی. (۱۳۸۲). امنیت ملی. دکترین، سیاست‌های دفاعی، امنیتی، جلد اول، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران.
- جمالی، علی. (۱۳۸۵). تاکتیک‌های جنگ در دریا، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران.
- چگینی، حسن. (۱۳۷۲). طرح‌ریزی استراتژیک نظامی و برنامه‌ریزی دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران.
- حسینی، اسفندیار (۱۳۹۱)، قدرت دریایی، دانشگاه علوم دریایی امام خمینه‌ای ندسا، زیباکنار حجازی، سیدمحمد (۱۳۸۳)، بسیج و امنیت ملی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران
- دافوس سپاه (۱۳۹۲)، تاکتیک‌های جنگ دریایی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران.
- دانشکده افسری سپاه (۱۳۸۲) تبیین اصول و شیوه‌های نبرد نا متقارن در مقابله با تهدیدات احتمالی [همایش]، دانشکده افسری سپاه، اصفهان.
- رحیمی‌روشن، حسن (۱۳۹۶)، بازدارندگی منطقه‌ای و تأمین امنیت ج.ا. ایران، دوفصلنامه‌ی سیاست و روابط بین‌الملل، سال اول، شماره‌ی اول، بهار و تابستان ۱۳۹۶.
- رستمی، علی‌اکبر (۱۳۹۰)، نقش بنادر و جزایر در قدرت ملی، مرکز مطالعات دفاعی ندسا، تهران
- رستمی، علی‌اکبر (۱۳۹۲)، تبیین جایگاه خلیج‌فارس در راهبرد دفاعی ج.ا. ایران و ارائه‌ی راه‌کارهای تحقق الزامات آن، رساله‌ی دکترای، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران
- رستمی، علی‌اکبر. (۱۳۸۳). طرح‌ریزی اطلاعات دریایی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران
- سلمانی، عباسعلی (۱۳۸۵)، نقش مسکونی کردن جزایر در دفاع از آنها، رساله‌ی دکترای، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران
- سلمانی، عباسعلی. (۱۳۸۹). پدافند از جزایر و سواحل، مرکز تألیف سپاه، تهران.
- سلمانی، عباسعلی. (۱۳۸۳). طرح‌ریزی عملیات دریایی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران
- شریفی طرازکوهی، حسین (۱۳۷۵)، حقوق جنگ، دانشگاه امام حسین (ع)، تهران
- عزتی، عزت‌ا... (۱۳۷۲)، جغرافیای نظامی ایران، امیرکبیر، تهران
- عزتی، عزت‌ا... (۱۳۸۲)، ژئوپلیتیک، سمت، تهران
- فرهنگ دوست، بهمن (۱۳۸۹)، عملیات مشترک دریایی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران
- قوام، عبدالعلی (۱۳۷۰)، اصول سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل، سمت، تهران
- کامران، حسن (۱۳۸۲)، جغرافیای نظامی جزایر، انجمن جغرافیایی ایران، تهران
- کاظمی، سیدعلی اصغر (۱۳۶۸)، ابعاد حاکمیت ایران در خلیج فارس، وزارت خارجه، تهران
- کاظمی، سیدعلی اصغر (۱۳۷۸)، روابط بین‌الملل در تئوری و در عمل، نشر قومس، تهران
- لطفیان، سعیده (۱۳۸۹)، استراتژی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران
- میرحیدر، دره (۱۳۷۱)، مبانی جغرافیای سیاسی، سمت، تهران
- نایینی، عبا... (۱۳۹۰)، استراتژی دریایی، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران

نظامی پور، قدیر (۱۳۸۸)، نحوه جذب، سازماندهی و به کارگیری نیروهای مردمی در ایران و جهان، دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه، تهران

نوروزشاد، نادر (۱۳۹۶)، رابطه‌ی قدرت دفاعی و بازدارندگی، <http://defamoghaddas.ir/fa/persons/>

وزارت امور خارجه (۱۳۷۷)، کنوانسیون سوم حقوق دریاهای، ترجمه وزارت خارجه، وزارت امور خارجه، تهران

Brodie, Bernard (1998), Strategy as an Art and a Science, available at: www.nwc.navy.mil/press/review/1998/winter/art3-w98.htm.

Chandler, Alfred (1992), Strategy and Structure, MIT Press·Cambridge.

Dictionary of Military Terms (1980), Wilson Co· New York,.

Dikshit, R. D. (1982), Political Geography: A contemporary perspective, McGraw-Hill New York,.

Grattan, Robert (2002), The Strategy Process, New York, Palgrave, Macmillan.

Gray, Colin (2001), Deterrence and Nature of Strategy, IN Colin Gray, Deterrence in the 21st Century , IISS· London.

Kane, Thomas and David Lonsdale (2012), Understanding Contemporary Strategy, Routledge· London and New York